

1492.toplantı, 12-14 Mart 2024 (DH)

H46-36 Öner ve Türk grubu (Başvuru No. 51962/12), Nedim Şener grubu (Başvuru No. 38270/11), Altuğ Taner Akçam grubu (Başvuru No. 27520/07), Artun ve Güvener grubu (Başvuru No. 75510/01) ve Işıkırık grubu (Başvuru No. 41226/09) v. Türkiye

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının icrası

Referans belge
CM/Notes/1492/H46-36

Kararlar

Bakanlar Komitesi

1. bu grupların esas olarak nefret ve şiddeti kışkırtmayan görüşlerini ifade ettikleri için başvuranlar hakkında cezai soruşturma ve/veya kovuşturma başlatılması ve bunun toplumun geneli üzerinde yarattığı caydırıcı etki nedeniyle başvuranların ifade özgürlüğü ve özgürlük ve güvenlik hakkına yönelik haksız ve orantısız müdahalelerle ilgili olduğunu hatırlatmıştır;

2. ayrıca, Komite'nin 1406.toplantısında (Haziran 2021) (DH) aldığı CM/ResDH(2021)110 sayılı Ara Karar'da *Öner ve Türk* grupları davalarında da belirtildiği gibi Komite'nin Mahkeme'nin *İncal* kararını verdiği 1998 yılından beri Türkiye'de ifade özgürlüğüne yönelik haksız müdahalelere yol açan ceza hukuku uygulamaları sorununu incelediğini, bu süre zarfında 130 davanın daha bu dava grubunda sınıflandırıldığını ve bazı klon davalar bireysel önlemlerin alınması neticesinde kapatılsa da temel sorunların çoğunun devam ettiğinin görüldüğünü hatırlatmıştır;

Bireysel önlemlerle ilgili olarak

3. bu gruplarda yer alan 11 davada daha fazla bireysel önlem gerekmediğini kaydetmiş, bu davaları kapatmaya karar verip CM/ResDH(2024)50 sayılı Nihai Kararı kabul etmiştir;

4. yetkilileri Mahkeme'nin ihlâl tespit etmesine neden olan ceza yargılamalarının sonuçlarının yanı sıra bu dava gruplarının mevcut incelemesi için Notlar'da belirtilen tüm davalara ilişkin yeniden yapılan yargılamalar ve yeniden yapılan yargılamaların sonuçları hakkında bilgi vermeye davet etmiştir;

5. Mahkeme'nin *Dickinson* davasında yaptığı revizyon ve aldığı düşme kararı (25200/11) ışığında artık bu davayı inceleme yetkisinin olmadığını kaydetmiştir;

Genel önlemlerle ilgili olarak

6. *Işıkırık* dava grubuyla bağlantılı olarak Anayasa Mahkemesi'nin Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin 6.fikrasını iptal eden son kararını büyük bir memnuniyetle karşılamıştır; yetkili makamları, 12 Mart 2024 tarihinde yürürlüğe giren yasa değişikliğinin tüm ayrıntılarını ve tam analizini Komite'ye bildirmeye ve bu hükmün yerel mahkemeler tarafından nasıl uygulandığına dair Komite'yi güncel olarak bilgilendirmeye davet etmiş; Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin 7. fıkrasının Sözleşme ile uyumlu şekilde uygulandığını gösteren yetkililerin sunduğu Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay kararlarını memnuniyetle karşılamış; bu yargısal uygulamanın yaygın hale gelip gelmediğini değerlendirmek için yetkilileri 220. maddenin 7. fıkrası ile ilgili örnek kararlar sunmayı sürdürmeye teşvik etmiştir;

7. Komite'nin, Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu'nun ifade özgürlüğü hakkını ihlal eden ilgili hükümlerinin uygulanmasına ilişkin doğru bir mevcut durum değerlendirmesi yapmak için 2020 yılından beri yetkililerden kendisine bu gruplarda ele alınan spesifik suçlarla ilgili yıllık kovuşturma, tutuklama kararı, mahkumiyet sayıları ve verilen ceza sürelerini gösteren ayrıntılı istatistiksel bilgi vermelerini talep ettiğini vurgulamıştır; bu nedenle de yetkililerin mevcut incelemede bu bilgileri sağlamamasını üzüntüyle karşılamış; bununla birlikte sivil toplumun *diğerlerinin yanı sıra* davaların ayrıntılı olarak izlenmesine dayanarak verdiği bilgilerin endişe verici bir tablo çizdiğini kaydetmiştir;

8. bu nedenle Terörle Mücadele Kanunu'nun 6. maddesinin 2. fıkrası ve 7. maddesinin 2. fıkrası ile Ceza Kanunu'nun 215, 216, 220 § 7, 314, 125 § 3, 299 ve 301. maddelerinin ifade özgürlüğü hakkı söz konusu olduğunda nasıl uygulandığına ilişkin bir değerlendirme yapabilmek için, yetkililere, bu hükümlerin son beş yılda ceza adaleti sistemi içerisindeki uygulanması hakkında ayrıntılı verilerle birlikte ilgili uygulamanın ayrıntılarını sağlamalarını yine tavsiye etmiş; onları Sekreterlik ile istişare ederek Avrupa Konseyi iş birliği projesinin bu tür hedef-odaklı veri toplama konusunda ulusal kapasiteyi güçlendirmeye yönelik bir imkân sağlayıp sağlamayacağını araştırmaya teşvik etmiştir;

9. ifade özgürlüğünün kullanılması ile ilgili olarak yürütülen soruşturma, kovuşturma, tutuklama kararı ve mahkumiyet kararı sayılarında belirgin bir düşüş olduğunu gösteren herhangi bir bilgi bulunmadığı için yetkililere, ifade özgürlüğü hakkının kullanımının bir suç teşkil etmediğini açıklığa kavuşturmak amacıyla Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu'nda, özellikle de Ceza Kanunu'nun 125 § 3 ve 301. maddelerinde daha fazla değişiklik yapılmasını ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin de vurguladığı gibi "Devlet başkanının özel bir yasa ile daha fazla korunması ilkesel olarak Sözleşme'nin ruhuna uygun olmadığı" için Ceza Kanunu'nun 299. maddesinin yürürlükten kaldırılmasını değerlendirmeleri yönündeki çağrılarını tekrarlamıştır;

10. yetkilileri Mahkeme'nin *Sevinç* kararında tespit ettiği aksaklıkların giderilmesi için alınan veya alınması öngörülen önlemler hakkında bilgi vermeye, özellikle de Askeri Ceza Kanunu'nun 85.maddesinin uygulanmasına ilişkin yerel mahkemelerin verdiği karar örneklerini ve son beş yılda bu hükmün uygulanmasına ilişkin istatistiksel bilgileri sunmaya davet etmiştir;

11. yeni İnsan Hakları Eylem Planı ve yeni Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin hazırlanmasına ilişkin sağlanan bilgileri kaydetmiş; İnsan Hakları Eylem Planı'nın hazırlanması çerçevesinde bu kararların icrası için gerekli olan ve yukarıda sıralanan tüm mevzuat değişikliklerine ilişkin somut önlemler alınmasını teşvik etmiş; Avrupa Konseyi'nin bu amaçla yardım sağlamaya hazır olduğunu da belirtmiştir;

12. *Nedim Şener* grubuyla ilgili olarak bu grup için gerekli olan bütün bireysel ve genel önlemlerin birlikte incelenmesine, bir sonraki incelemenin *Alparslan Altan ve Akgün* dava grubuyla aynı toplantıda yapılmasına karar vermiş; yetkilileri savcılarının ve mahkemelerin tutuklama talep ederken ya da tutuklu yargılama kararı verirken istikrarlı bir şekilde kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillere dayanmasını ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun değiştirilen 100. maddesinin gerekliliklerine uyulmasının Türk yargısının yerleşik uygulaması haline gelmesini sağlayacak somut ve sonuç-odaklı önlemler almaya davet etmiş; yetkilileri, değiştirilen hükmün yargı tarafından yaygın şekilde uygulandığını gösteren örnek ilk derece mahkemeleri ve savcılık kararlarını sunmaya, bununla birlikte hakim ve savcılarının ceza hukukunu Mahkeme içtihadıyla uyumlu bir şekilde uygulamasına yönelik verilen eğitimler hakkında bilgi vermeye davet etmiştir;

13. yetkilileri geri kalan dava gruplarında çözümlenmemiş bütün sorunlara ilişkin güncellenmiş ve konsolide edilmiş bir eylem planı sunmaya davet etmiş ve bu grupları en geç Mart 2025 İnsan Hakları (DH) toplantısında tekrar ele almaya karar vermiştir.